

Eesti Teaduste Akadeemia Looduskaitse Komisjoni 2008.aasta tegevuse ülevaade

Eesti TA Looduskaitse Komisjon (TA LKK) jätkas tööd Eesti Maaülikooli (EMÜ) juures Veski tn. 4 Baeri majas, 10.03.1998 Eesti Teaduste Akadeemia poolt kinnitatud põhimääruse alusel. Komisjoni juhatuse esimees on filosoofiadoktor Urmas Tartes (valitud EMÜ-s korraliseks professoriks selle aasta juunis). Aseesimehed bioloogia-kandidaat Vilju Lilleleht ja bioloogiakandidaat Heiki Tamm (TÜ Botaanikaiaia direktor) ning teadussekretär Vaike Hang. Komisjonis on praegu 28 liiget.

Ühe olulisema möödunud aasta tulemusena väärib rõhutamist **Eesti Punase (raamatu) nimestiku** valmimist möödunud aasta juunikuus. Eesti Punase nimestiku valmimist korraldas TA LKK juurde moodustatud 15-liikmeline toimkond, mille tööd korraldas ja juhatas Urmas Tartes. Lisaks toimkonnale võtsid liikide hindamisest osa veel 38 teadlast-eksperti paljudest Eesti teadusasutustest ja teistest organisatsioonidest. Töö kestis kokku kaks aastat ja seda finantseeris Keskkonnainvesteeringute Keskus summas 1 093 726,05 krooni. Praegu toimub koostöös Tartu Ülikooli Loodusmuuseumiga ettevalmistav töö selleks, et Punase nimestiku andmebaas saaks interneti kaudu kättesaadavaks ka avalikkusele.

TA LKK korraldas koostöös Eesti Looduseuurijate Seltsiga 29.mail traditsioonilise, seekord juba **47. ettekandepäeva teemal „Teadus ja seadus metsas“**. Ettekandepäev toimus Tartus TÜ Botaanikaaias (Lai 38). Osavõtjaid 45. Urmas Tartese avasõnadele järgnesid ettekanded:

- Ülo Tamm (EMÜ) – Metsateadus taasiseseisvunud Eestis;
- Kalev Jõgiste (EMÜ) – Jätkusuutlik metsakasutus ja ökosüsteemne majandamine;
- Enn Pärt (Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskus) – Viimase paarikümne aasta raie mahud;
- Kaili Viilma (Riikliku Looduskaitsekeskuse Ida-Viru Regioon) – Metsalooduse kaitse;
- Meelis Teder (EMÜ) – Ülevaade puidukaubanduse arengust;
- Lembit Maamets (Eestimaa Looduse Fond) – Metsamajandamise praktika;
- Rainer Kuuba (Riigikontroll) – Metsanduslane seadusandlus ja praktika;
- Marku Lamp (Keskkonnaministeerium) – Uuendusi metsaseaduses.

Ettekandepäeva materjalid on kättesaadavad TA Looduskaitse Komisjoni kodulehel <http://www.zbi.ee/talkk/html/teated.htm>. Ettekandepäeval toimunud aruelu kokkuvõtteks saadeti märgukiri keskkonnaministrile.

Komisjon tegutses aktiivselt Keskkonnaministeeriumi kavandatud **looduskaitse haldussüsteemi reformi** probleemidega. Koostöös ELUS-iga ja Eesti Keskkonnaühenduste kojaga korraldati komisjoni üldkoosolek 25. septembril Tartus ELUS-i majas, kus arutati Looduskaitsekeskuse senist tegevust (ettekande tegi Leelo Kukk); Looduskaitse üldisi paradigmasid (ettekande tegi Urmas Tartes), reformi riskifaktoreid (ettekande tegi Ivar Puura).

Koostöös ELUS-i ja Eesti Keskkonnaühenduste Kojaga korraldati 03.11. Tartus arutelu, kus põhjalikult analüüsiti Riigikogule esitatud looduskaitse reformi seaduseelnõu probleeme. Looduskaitse reformi puudustest teavitasime lisaks keskkonnaministrile ka Vabariigi Presidenti, Riigikogu ja avalikkust. Kahetsusväärset tuleb nentida, et valdavalt meie pöördumisi ei arvestatud.

Komisjoni liige Ivar Puura jätkas aktiivset tegevust gaasijuhtme Nord Stream keskkonnamõjude hindamisega seotud küsimuste arutamises Keskkonnaministeeriumi juurde moodustatud töögrupi koosseisus.

2008. aasta Kumari looduskaitsepreemia laureaadiks valiti bioloogiadoktor akadeemik Erast Parmasto. Peemia üleandmisel korraldas päevakangelast tutvustava näituse Vaike Hang.

Komisjon osales Eesti Looduskaitse Seltsi korraldatud Jaan Eilarti 75.sünniaastapäeval temale mälestuskivi avamisel 26-27.juulil 2008 Sõpruse pargis, kus Vaike Hang korraldas Eilarti elu-ja tegevuse ülevaatenäituse (J. Eilart oli TA LKK liige ja teadussekretär 1957 –1972). Samuti osaleti TA LKK kauaaegse liikme ja aseesimehe Ülo Heinsalu 80.sünniaastapäevale pühendatud karstipäeval Nabalas Harjumaal 20.septembril 2008. Kus ülevaate juubilarite tegevusest komisjoni liikmena ja aseesimehena (1972-1994) andis Vaike Hang ja koostas ka samas väljapaneku tema looduskaitsetegevusest.

Mureks on artiklikogumiku “Looduskaitse ja teadus” käsikirjana seismajäämine. 2008.aasta lõpus oli kindel Keskkonnaministeeriumist 35 000 kr. trükikulude lubadus, kuid see jäi siiski saamata. Käsikirjas on 14 artiklit aktuaalsetel looduskaitseteaduse teemadel ja olulisi looduskaitse ajaloo (50 aastat looduskaitset Eestis; TA Looduskaitse Komisjon 50 jt artikleid (kõik kokku 150 lk). Autoritele on korduvalt

lubatud käsikirja raamatuna ilmunist. Võimalik, et tuleb kaaluda kogumiku väljaandmist elektroonilise publikatsioonina.

Lühidalt TA LKK liikmete tegevusest. Esimees Urmas Tartes jätkas putukate-mutukate maailma tutvustamist ja nende kaitse vajalikkuse selgitamist avaliku fotonäitusega “Tilluke mitmekesisus” Eesti Põllumajandusmuuseumis. Urmas Tartesel (kaasautor Jaak Põder) ilmus 2008 trükist pildialbum “Legendiloomad” (pisikesed loomad maailma kultuuriloos, 244 lk). Lisaks samal teemal artiklid ja sagedased esinemised meedias. Arno-Toomas Pihlakult ilmus 200-leheküljeline monograafia “Õhuhapniku probleemid”. Enn Pirrusel ilmus monograafia “Eestimaa suured kivid”, kirjutab järjepidevalt “Loodusmälestiste” seerias, on Lasnmäe meteoriidijälje asjatundja. Vilma Kuusk tegi ekspertiise kaitsealuste taimedele Tahkurannas ja Pärnu Vallikääru pargi hooldamisel. Akad. Loit Reintam, vaatamata tõsistele tervisehäiretele, jätkas osaliselt muldade ökoloogia välitöid, trükkis ilmus kolm artiklit ja ilmunisel samuti kolm artiklit. Toomas Kukk (“Eesti Loodus”) ja Aleksander Maastik (“Keskonnatehnika”) tegutsevad toimetajatena. T. Frey, A. Marvet, H. Tamm jt. komisjoni liikmete igapäevatöö on seotud loodushoiu teemadega. M. Margus jätkas metsade kaitse ajaloo. Eesti Vabariigi 90.juubeliaastal koostati Eesti Põllumajandusmuuseumis Ülenurmel Vaike Hangu kolmekümne aasta jooksul Pärnumaa Tõstamaa kihelkonna näitel looduse ja taluelu arengut kajastav avalik näitus (üle 200 foto koos selgitava tekstiga). Selle arenguloo, mille on läbi teinud üks kindel paikkond – on läbi teinud kogu Eestimaa möödunud sajandil. Näitus ringleb Pärnumaa raamatukogudes. Koostamisel loodusinimeste eksliibriste näitus

Looduskaitse Komisjon jätkab koostööd EMÜ, ELUS-i, ELKS-I jt. asutuste ja organisatsioonidega.

Urmas Tartes

TA Looduskaitse Komisjoni esimees

09.01.2009